

Lokalne samouprave i Poglavlje 27

-Vodič za lokalne samouprave-

Crna Gora, kao prva ekološka država definisana Ustavom, ima obavezu da radi na zaštiti životne sredine i očuvanju svoje bogate biološke raznolikosti. Stoga, pregovori za pristupanje Evropskoj uniji (EU) predstavljaju dobru priliku za unapređenje životne sredine kao neophodnog preduslova za sprovođenje principa i standarda održivog razvoja.

Pristupni pregovori sa Crnom Gorom otvoreni su 29. juna 2012. godine. Do sada su otvorena 32 pregovaračka poglavlja, od kojih su tri privremeno zatvorena. Od ukupno 33 pregovaračka poglavlja, **Poglavlje 27 - Životna sredina i klimatske promjene** se smatra najobimnijim i finansijski najzahtjevnijim poglavljem.

Poglavlje 27 je otvoreno 10. decembra 2018. godine, te Crnu Goru u narednom periodu očekuje veliki rad na ispunjavanju svih obaveza vezanih za isto.

Politika zaštite životne sredine EU se zasniva na preventivnom djelovanju, suzbijanju štete, zajedničkoj odgovornosti i integrisanju zaštite životne sredine u ostale politike EU sa ciljem očuvanja biološke ravnoteže.

Poglavlje 27 se sastoji od oko 200 propisa i čini trećinu pravne tekovine Evropske unije, a da bi se pomeniti propisi implementirali, potrebno je izgraditi institucije, osnažiti kapacitete i uložiti značajna finansijska sredstva.

Podoblasti u okviru Poglavlja 27

horizontalno zakonodavstvo, kvalitet vazduha, klimatske promjene, upravljanje otpadom, upravljanje vodama, zaštita prirode, industrijsko zagađivanje, hemikalije, buka i civilna zaštita

Ciljevi zaštite životne sredine

zaštita očuvanja zdravlja i života ljudi, kvalitet ekosistema, zaštita biljnih, životinjskih vrsta, te kulturnih dobara čiji je tvorac čovjek, očuvanje ravnoteže i ekološke stabilnosti prirode, racionalno i adekvatno korišćenje prirodnih resursa

Crna Gora u narednom periodu mora da sistematski integriše pitanja zaštite životne sredine u sve ekonomske sektore i procese donošenja odluka, kao i da posebnu pažnju posveti ulaganju u čiste izvore energije, efikasno sprječavanje i kontrolu zagađenja, minimizaciji stvaranja otpada i ekoloških rizika, te integraciju ekološki održive prakse u ključne privredne aktivnosti, a sve u cilju promjene neodrživih obrazaca potrošnje i proizvodnje, s akcentom na borbu protiv klimatskih promjena.

Troškovi i dobiti

Dostizanje standarda kvaliteta životne sredine podrazumijeva značajne infrastrukturne investicije (postrojenja za snabdijevanje vodom za piće, mreža postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda, mreža postrojenja za upravljanje komunalnim otpadom i opasnim otpadom itd.) i investicije u prilagođavanje i unapređenje industrijskih tehnika i tehnologija. Takođe, proces zahtijeva i ulaganje u administrativne kapacitete na nacionalnom i lokalnom nivou, te pravosudne kapacitete koji treba da sprovede i prate primjenu tih propisa.

Procjenjuje se da ukupni troškovi usklađivanja nominalno iznose **2.108.000.000 €** (*Nacionalna strategija za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena (NEAS) sa Akcionim planom za period 2016-2020*)

Finansijski izazovi koji dolaze iz sektora životne sredine zbog značajnih troškova, omogućavaju bolje standarde uslova života i očuvanje biodiverziteta, čije vrijednosti se najčešće ne mogu kvantifikovati. Istovremeno, oni mogu predstavljati dobit za druge sektore privrede i smanjenje troškova za druge oblasti politika.

Obaveze lokalnih samouprava

Veliki dio obaveza i odgovornosti u pogledu sprovođenja različitih mjera i aktivnosti koje Poglavlje 27 obuhvata je na lokalnim samupravama i veoma je važno na koji način se lokalni akteri, a prije svega lokalne samouprave, pripremaju za sprovođenje svih obaveza koje su vezane za isto.

Crna Gora je usvojila najbitnije strateške dokumente kojima se reguliše politika životne sredine. Takođe, usvojen je set zakona i podzakonskih akata iz oblasti životne sredine koji su u velikoj mjeri usklađeni sa standardima EU. Na taj način, stvoren je i regulatorni okvir u ovoj oblasti, čime su i lokalne samouprave dobile značajnu ulogu u sprovođenju ovih propisa i definisanju adekvatnih upravljačkih mehanizama. Međutim, tako su dobile i težak zadatak realizacije istih.

U ostvarivanju sistema zaštite životne sredine jedinica lokalne samouprave je odgovorna za svaku aktivnost kojom se mijenjaju ili se mogu promijeniti stanje i uslovi u životnoj sredini, odnosno, odgovorna je za nepreduzimanje mjera zaštite životne sredine, u skladu sa Zakonom o životnoj sredini.

Shodno relevantnom Zakonu, lokalne samouprave vrše poslove koji se odnose na uspostavljanje sistema zaštite i unapređenja životne sredine na svojoj teritoriji, predlaganje i sprovođenje mjera, izradu i praćenje implementacije planova, odobrenih programa i projekata iz oblasti zaštite životne sredine.

Svi segmenti životne sredine (zemljište, vode, vazduh, biodiverzitet), moraju biti zaštićeni od zagađivanja pojedinačno i u okviru ostalih segmenata životne sredine, uzimajući u obzir njihove međusobne odnose i međuiticaje.

Sprovođenjem zakonskih propisa na polju zaštite životne sredine, otvara se prostor za primjenu principa, kao što su *transparentnost*, *odgovornost* i *učešće javnosti na lokalnom nivou*. Ovi fundamentalni principi politike zaštite životne sredine Evropske unije zahtijevaju blagovremenu pripremu lokalnih vlasti i svijest o njihovoj ulozi u procesu pridruživanja EU.

Problemi životne sredine, bez obzira da li su na globalnom ili regionalnom nivou, uvijek imaju lokalnu odrednicu tj. manifestuju se na lokalnom nivou. Kako bi se riješili lokalni ekološki problemi potrebno je postojanje odgovarajućih kapaciteta lokalne samouprave, njihova jasno definisana uloga, kao i postojanje odgovarajućih mehanizama horizontalne i vertikalne koordinacije.

Polazeći od stava Evropske komisije da je snažna i dobro obučena administracija na nacionalnom i lokalnom nivou imperativ za primjenu i sprovođenje pravnih tekovina EU u domenu životne sredine, potrebno je ojačati kapacitete.

Jačanje kapaciteta lokalne samouprave zavisi od različitih i brojnih faktora. Jedan od prepoznatih problema je da lokalne samouprave karakteriše nedostatak stručnih lica, koji bi ukazali na probleme u životnoj sredini i sproveli adekvatne mjere za rješavanje istih. To navodi na obavezu opština da u narednom periodu rade na tome.

Ključne oblasti zaštite životne sredine na lokalnom nivou

- Horizontalno zakonodavstvo

Lokalna samouprava ima nadležnost da sprovodi procedure strateške procjene uticaja na životnu sredinu i procjene uticaja projekata na životnu sredinu. Takođe, lokalna samouprava je nadležna za izdavanje integrisanih dozvola za određena industrijska postrojenja.

- Kvalitet vazduha

Zaštitu i poboljšanje kvaliteta vazduha obezbjeđuju shodno relevantnom Zakonu, a u okviru svojih ovlašćenja, i jedinice lokalne samouprave.

- Upravljanje otpadom

Upravljanje otpadom je kompleksan zadatak, koji zahtijeva odgovarajuće organizacione kapacitete lokalne samouprave i saradnju brojnih zainteresovanih strana. Neadekvatno postupanje sa otpadom je jedan od najvećih i najsloženijih problema koji se odnose na životnu sredinu Crne Gore. U skladu sa odredbama relevantnog Zakona, lokalna samouprava obavlja poslove upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom.

Na lokalnom nivou se mora graditi potrebna infrastruktura da bi se dostigli evropski standardi kvaliteta životne sredine. Ovdje govorimo o komunalnoj infrastrukturi kao što su postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda; infrastruktura za upravljanje otpadom itd.

Stoga, lokalna samouprava mora da razvije i unaprijedi sposobnosti za finansijsko planiranje i projektovanje kako bi mogla u što većoj mjeri da iskoristi fondove EU i sprovede te projekte na terenu.

- Upravljanje vodama

Upravljanje vodama je jedan od važnijih zadataka svih lokalnih samouprava, koji zahtijeva odgovarajuće organizacione kapacitete i saradnju brojnih zainteresovanih strana. Neadekvatno upravljanje vodama je jedan od većih problema koji se odnose na životnu sredinu.

Na lokalnom nivou se mora graditi potrebna infrastruktura da bi se dostigli evropski standardi kvaliteta životne sredine, a u konkretnom slučaju, važno je raditi na obnovi i izgradnji infrastrukture za snabdijevanje čistom vodom za piće.

Stoga, lokalna samouprava mora da razvije i unaprijedi sposobnosti za finansijsko planiranje i projektovanje kako bi mogla u što većoj mjeri da iskoristi fondove EU i sprovede te projekte na terenu.

- Zaštita prirode

Zaštitu prirode, u okviru svojih prava i obaveza, obezbjeđuju i aktivno sprovode između ostalog, i organi lokalne samouprave. Jedna od obaveza je i izrada lokalnog akcionog plana za biodiverzitet opštine.

- Buka

Lokalna samouprava je subjekt zaštite životne sredine od buke, u okviru svojih ovlašćenja. To znači da su joj povjereni određeni poslovi i da je lokalna samouprava odgovorna za svaku aktivnost ili nepreduzimanje mjera kojima se uzrokuje izloženost buci iznad graničnih vrednosti.

Nadležni organ lokalne uprave određuje akustičke zone, propisuje mjere zabrane i ograničenja i donosi relevantna akta na svojoj teritoriji, a sve u skladu sa Zakonom.

NVO Sjeverna zemlja

Polimska 42
84300 Berane
Crna Gora

sjeverna.zemlja@gmail.com

www.sjevernazemlja.me

Ovaj vodič je izrađen u sklopu projekta Cvjetni park - ogledalo mog grada, koji se realizovao sredstvima Opštine Berane za 2018. godinu